

Аналітична записка
Серія «Регіональний розвиток», № 1, 2019

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ТА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ)

О. Є. Калашнікова, головний консультант
відділу досліджень Придунайсько-Чорноморського регіону в м. Одесі
Національного інституту стратегічних досліджень

В аналітичній записці розглянуто основні тенденції та показники реалізації реформи місцевого самоврядування в Одеській та Миколаївській областях за 2015-2018 роки. Наведено низку рекомендацій органам влади, спрямованих на мінімізацію спротиву формуванню об'єднаних громад та сприяння розробці перспективних планів у Одеській та Миколаївській областях. Рекомендації, зокрема, містять пропозиції щодо шляхів підвищення спроможності вже утворених ОТГ.

Розпочата в Україні реформа місцевого самоврядування на засадах децентралізації спрямована на формування ефективної територіальної організації влади, надання громадянам якісних та доступних публічних послуг. Водночас, слід відзначити нерівномірність перетворень в різних областях України. Різний рівень залучення громад до процесу об'єднання, досягнення та невдачі зумовлені низкою як об'єктивних (особливості розселення, економічний потенціал, демографічний, етнічний склад населення тощо), так і суб'єктивних (зацікавленість політичної еліти в реалізації процесу об'єднання, ефективність роботи місцевих органів виконавчої влади) чинників.

Проте, аналіз регіональної специфіки процесу реформування дозволяє краще зрозуміти наявні проблеми та знайти шляхи їх подолання. Прикладом може служити ситуація в Одеській та Миколаївській областях.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ посідає 18 місце в урядовому рейтингу областей щодо формування спроможних громад через низький рівень покриття Перспективним планом (ПП) громад області (всього 30,2% території регіону охоплені ПП). У регіоні станом на 10 квітня 2019 р. була створена 31 об'єднана територіальна громада (ОТГ) (у чотирьох перші вибори призначені на 30 червня 2019). З них 5 міських, 8 селищних, 15 сільських. До складу ОТГ увійшли 30,2 % місцевих рад області (148 із 490), ОТГ охоплюють понад 31 % площі області. В об'єднаних територіальних громадах та містах обласного значення проживає 68,3 % населення області.

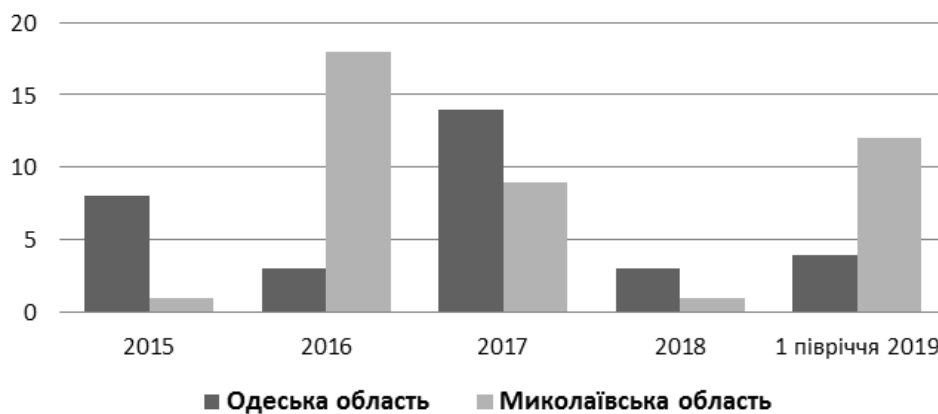
Слід відзначити наступні основні тенденції реформування в регіоні:

- - **Низькі темпи об'єднання.** Якщо порівнювати міжобласні показники об'єднання громад, в перший рік реформи Одеська область продемонструвала достатньо низькі темпи. До прикладу, в Хмельницькій області за 2015 рік було утворено 22 ОТГ, у Вінницькій – 15 ОТГ. Однак, на півдні України область була серед лідерів за кількістю ОТГ, у Херсонській та Миколаївській областях 2015 року було створено лише по одній ОТГ.

Показники утворення об'єднаних територіальних громад в Одеській області нерівномірно розподіляються по роках. Найбільша кількість ОТГ була сформована протягом 2015 та 2017 років (Див. Рис. 1, Додаток 1). Результатом першої хвилі об'єднання (2015 рік) в Одеській області стало створення 8 ОТГ. Найрезультативнішим роком для процесу об'єднання став 2017 – 14 ОТГ.

Рисунок 1.

Динаміка формування ОТГ 2015-2019 роки

- **Громади користуються принципом добровільності й не об'єднуються за розробленим ОДА перспективним планом.** Чинний ПП формування спроможних територіальних громад Одеської області має 5 редакцій. Перша редакція була розроблена обласною державною адміністрацією у 2015 році відповідно до Методики формування спроможних територіальних громад, затвердженої Кабінетом Міністрів України. Проте громади відмовлялись об'єднуватись у запропонованих ПП конфігураціях і, користуючись принципом добровільності, утворювали ОТГ відповідно до власного бачення, а не до розрахунків ОДА. Це створювало проблеми для новостворених ОТГ, оскільки вони могли вийти на прямі міжбюджетні відносини з державою лише за умови відповідності ПП. Для того, щоб не гальмувати процес реформи, Урядом було вирішено коригувати Перспективні плани постфактум, тобто вносити до ПП ті громади, які вже

об'єднались. Мінрегіон сформував власне бачення майбутніх центрів ОТГ, надавши ОДА рекомендацію врахувати його при розробці Перспективного плану. За розрахунками Мінрегіону, на Одещині доцільним є створення об'єднаних громад навколо 71 потенційних центрів¹. З 32-х вже утворених ОТГ 8 не відповідають рекомендаціям Мінрегіону щодо потенційних центрів ОТГ (Новокальчевська, Розквітівська, Яськівська, Куяльницька, Маяківська, Мологівська, Великобуялицька, Визирська громади).

- Перспективний план області не покриває 100 % територій громад. На початку 2019 року Уряд презентував актуалізований план заходів щодо реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки. Згідно із затвердженим КМУ планом заходів, до 1 травня 2019 року було заплановано «розроблення, внесення змін до перспективних планів формування територій громад областей, передбачивши охоплення ними 100 відсотків території області з урахуванням міст обласного значення, Методики формування спроможних територіальних громад, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214, та внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України проектів відповідних актів». В Одеській області існує проблема із затвердженням обласною радою нової редакції Перспективного плану, що покриває 100 % території області. Станом на травень 2019 року 65,7 % територіальних громад області не покриті перспективним планом. Депутати обласної ради не приймають ПП, обґрунтовуючи свою відмову тим, що процес об'єднання має проводитись виключно добровільно і до ПП доцільно вносити тільки ті ОТГ, які погодились на об'єднання².

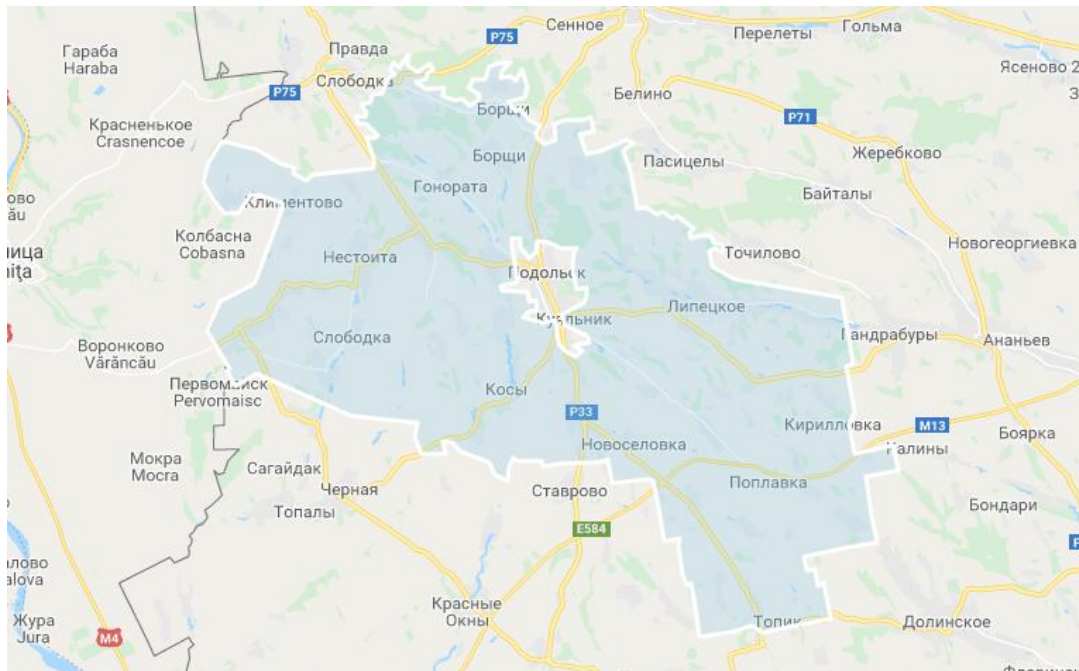
- Жодне місто обласного значення не охоплене перспективним

¹ ПЕРЕЛІК рекомендаційних перспективних адміністративних центрів спроможних територіальних громад, визначених відповідно до Методики формування спроможних територіальних громад, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/pics/upload/599-a92028df5a70f0e1bfda48ff97ce479b.pdf>

² Якими є перспективи децентралізації у найближчі два роки, – інтерв'ю Юлії Молодожен. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ofis.odessa.gov.ua/yakymy-ye-perspektyvy-detsentralizatsiyi-u-najblyzhchi-dva-roky-interv-yu-yuliyi-molodozhen/>

планом. 7 міст обласного значення Одеської області не включені в процес реформи (Подільськ, Одеса, Теплодар, Южне, Чорноморськ, Білгород-Дністровський, Ізмаїл). Як міста, так і приміські населені пункти не виявляють ініціативності щодо утворення ОТГ. Окремої уваги потребує ситуація, що виникла навколо м. Подільськ (Рис. 2), яке з усіх боків (як і 77 міст обласного значення³) оточене Куяльницькою ОТГ (до складу ОТГ увійшли всі 18 рад району). Така конфігурація обмежує можливість Подільська розширювати свої території та планувати розвиток.

Рисунок 2.

- 11 із 26 районів Одеської області не охоплені об'єднанням, більшість з них розташовані на півдні. Проведені соціологічні дослідження в південних частинах області (Бессарабії) показали, що проведення муніципальної консолідації є достатньо чутливим питанням⁴. Опитування виявило, що посадові особи місцевого самоврядування Бессарабії невірно трактують основні положення реформи. На їхню думку, об'єднання громад має привести до оптимізації соціальних установ. Однак, якщо в громаді

³ Децентралізація: 5 законів лютого (+інфографіка). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10524>

⁴ На краю України: надії та страхи Бессарабії. – Режим доступу: https://carnegieendowment.org/files/2018_05_24_UKR_de_Waal_and_Jarabik_Bessarabia.pdf

спостерігається позитивна динаміка демографічних показників, то проведення оптимізації є недоречним. Населені пункти Бессарабії є достатньо чисельними за кількістю населення (4 тисячі та більше). Тож, питання оптимізації соціальних установ не є актуальним для цих громад. Посадові особи місцевого самоврядування районів Бессарабії не акцентують увагу на факторі поліетнічності як на визначальному в процесі муніципальної консолідації. Вони здебільшого озвучують побоювання щодо негативного впливу об'єднання на якість послуг.

Спостерігається політизація питання проведення реформи місцевого самоврядування в районах Бессарабії. Регіональні еліти та окремі народні депутати України, які представляють Бессарабію у Верховній Раді, критично оцінювали реформу в громадах свого округу.

Показовим є бачення депутатів обласної ради щодо проведення адміністративно-територіальної реформи, зокрема, укрупнення районів у південних районах області. Відповідно до оновленого урядового плану дій, в Одеській області КМУ вважає за доцільне провести трансформацію 26-ти районів у вісім⁵.

У березні 2017 р. Одеська обласна рада звернувшись до Прем'єр-міністра України щодо збереження Болградського району Одеської області як самостійної адміністративно-територіальної одиниці⁶. Вони обґрунтовують свою позицію тим, що реформа утискає права етнічних меншин Бессарабії. У зверненні було запропоноване власне бачення реформування південних районів: *«...звертаємося з проханням щодо Вашого сприяння у збереженні Болградського району як самостійної адміністративно-територіальної одиниці з організацією на її території відповідних місцевих державних органів влади та органів місцевого самоврядування. У разі необхідності*

⁵ Уряд оновлює план дій по реформі децентралізації та ініціює новий етап змін, – Володимир Гройсман. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-onovlyuye-plan-dij-po-reformi-decentralizaciyi-ta-iniciyuje-novij-etap-zmin-volodimir-grojsman>

⁶ Звернення до Прем'єр-міністра України щодо збереження Болградського району Одеської області як самостійної адміністративно-територіальної одиниці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/333-VII.pdf>

можливе укрупнення району за рахунок приєднання до нього усіх населених пунктів півдня Одеської області з болгарським, гагаузьким та албанським складом населення».

Разом з тим, ідея щодо об'єднання громад з болгарським та гагаузьким складом населення із центром у м. Болград не знайшла підтримки серед місцевих мешканців, громадських організацій, національно-культурних товариств⁷. У березні 2019 року депутати районної ради абсолютною більшістю голосів прийняли рішення щодо звернення до керівництва України та Республіки Болгарія відносно збереження району у його нинішньому вигляді. *«Ліквідація Болградського району і перетворення міста Болград в рядове містечко залишить всіх болгар Бесарабії без єдиного духовного центру, де ще живе дух національної самосвідомості»,* - йдеться у зверненні⁸.

- 211,6 млн грн. було виділено з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ Одеської області за 2016-2018 рр. 279 проектів реалізували ОТГ області коштом субвенції впродовж 2016-2018 рр. Найбільший обсяг коштів було спрямовано на покращення стану доріг місцевого значення загального користування – 35,6 %; закупівлю спецтехніки для комунальних підприємств ОТГ – 27,1 %; ремонт закладів освіти – 12,1 %; будівництво та реконструкцію мереж вуличного освітлення – 7,0 %; реконструкцію та ремонт систем водопостачання – 5,9 %; інші інфраструктурні проекти – 12,3 %⁹.

- Бюджети більшості ОТГ області є дотаційними. За даними експертного аналізу бюджетів за 9 місяців 2018 року, серед 25 проаналізованих ОТГ області 20 громад отримують з державного бюджету

⁷ В Болградском районе создадут 19 громад. Объединяться с другими селами жители не захотели. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://trassae95.com/all/search/2016/07/13/v-bolgradskom-rajone-sozdadut-19-gromad-objedinyatjsya-s-drugimi-selami-zhiteli-ne-zahoteli-32322.html>

⁸ Райсовет обратился к руководству Украины и Болгарии с просьбой сохранить Болградский район. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://izmail.es/article/38277/>

⁹ Державна фінансова підтримка розвитку об'єднаних територіальних громад. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dair.odessa.gov.ua/info/novini1/derzhavna-fnansova-pdtrimka-rozvitku-obdnanih-teritorialnih-gromad/>

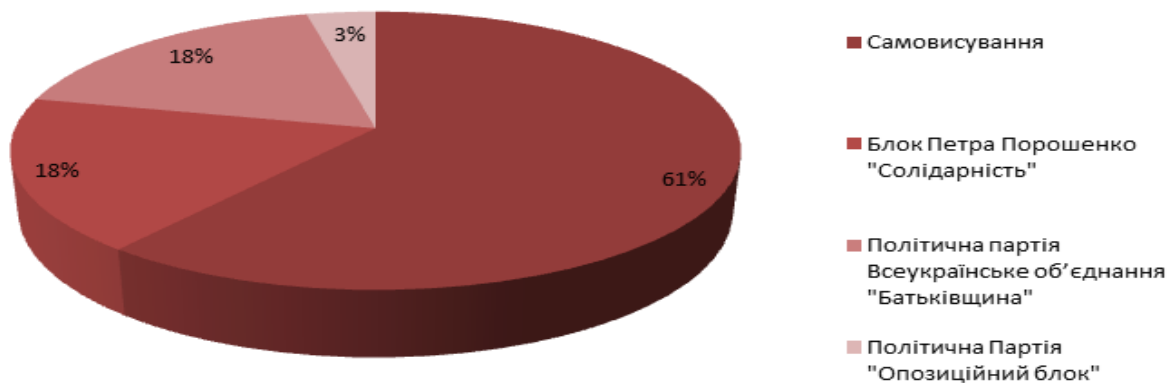
базову дотацію, три перераховують реверсну дотацію. Найвищий рівень дотаційності у Мологівській громаді, у якої обсяг базової дотації у загальній сумі доходів становить 33,5 %¹⁰.

- **Громади області практично не використовують інструмент співробітництва.** На Одещині зареєстровано лише 2 договори про співробітництво територіальних громад, які спрямовані на спільне розв'язання питань у сфері ЖКГ та реалізації спільного проекту «Газопостачання садівничого кооперативу «Авангард-плюс»¹¹.

- **Більшість обраних голів ОТГ області – самовисуванці.** Із 28 обраних за 2015-2019 рр. голів ОТГ 17 – самовисуванці, 5 – висунуті Блоком Петра Порошенка «Солідарність», 5 – Політичною партією Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», 1 – від Політичною Партією «Опозиційний блок» (Рис. 3).

Рисунок 3.

**Партійна приналежність голів ОТГ
 Одеська область (станом на 1.05.2019)**

- **Вибори у двох ОТГ області - Таїровській та Цебриківській супроводжувались порушеннями та конфліктами¹².**

¹⁰ Експертний аналіз бюджетів ОТГ по кожній області - результати 9 місяців. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10218>

¹¹ Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/02/reestr-22.05.2019.pdf>

¹² Конфлікти в ОТГ: типи, причини, форми, наслідки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://samoorg.com.ua/blog/2018/12/18/konflikti-v-otg-tipi-prichini-formi-naslidki/>

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

- Миколаївська область посідає 11 місце в загальному рейтингу областей щодо формування спроможних громад. В області утворена найбільша кількість ОТГ у порівнянні з іншими південними регіонами – 41 (в Одеській – 32, Херсонській – 31). З них 4 міських, 9 селищних, 24 – сільські. В перший рік добровільного об'єднання територіальних громад у Миколаївській області була створена лише одна ОТГ – Куцурубська. Найпродуктивнішим роком для формування ОТГ став 2016 (за період 2015-2018), упродовж якого було утворено 18 ОТГ, ще 10 ОТГ були створені упродовж 2017-2018 рр. Після виборів 30 червня 2019 р. утворилось ще 12 ОТГ в області (Див. Додаток 1).

- Чверть ОТГ області є малочисельними за кількістю населення. В ОТГ та містах обласного значення проживає 81,7 % населення. Проте, найбільш проблемним показником області є значна кількість ОТГ з населенням менше ніж 5 тисяч осіб (20 із 40 ОТГ).

- 88 % територіальних громад області охоплені перспективним планом. Ухвалений обласною радою Перспективний план області редагувався Кабінетом Міністрів України двічі¹³. Як і в Одеській області, частина ОТГ була утворена не відповідно до Перспективного плану, а внаслідок так званого «вільного об'єднання». Ці ОТГ КМУ і вносило до нових редакцій ПП для того, щоб вони могли користуватись перевагами децентралізації повноважень. І 12,1 % територіальних громад області не охоплені перспективним планом.

- Третина ОТГ утворилась не навколо потенційних адміністративних центрів, рекомендованих Урядом. Відповідно до урядових рекомендацій щодо перспективних адміністративних центрів

¹³ Розпорядження КМУ «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Миколаївської області». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2015-%D1%80>

спроможних громад, в Миколаївській області рекомендовані 36 населених пунктів. З 41 утвореної ОТГ 15 не відповідають рекомендаціям КМУ (Бузька, Дорошівська, Новополтавська, Володимирівська, Прибузька, Широківська, Висунська, Вільнозапорізька, Горохівська, Калинівська, Лоцкинська, Мигіївська, Новомар'ївська, Софіївська, Сухоєланецька громади).

- В області лише 2 райони із 19 не охоплені об'єднанням територіальних громад – Врадіївський та Кривоозерський. Проте в цих районах тривають обговорення та діалог щодо включення громад районів до перспективного плану¹⁴.

- Урядові плани щодо укрупнення районів не знайшли широкої підтримки серед депутатів обласної ради¹⁵. Ініціативи окремих народних депутатів щодо консолідації районів також не сприймаються на рівні регіональних еліт.

Довідково: за оновленим урядовим планом реформи, в Миколаївській області заплановано укрупнення 19 районів до трьох. Народні депутати в проекті закону пропонували укрупнення до 4-х районів. Депутати виступили з ініціативою провести укрупнення районів області через рішення Верховної Ради. Вони зареєстрували відповідний проект закон¹⁶. Подібний «шаблонний» законопроект був поданий і від депутатів Чернігівської області. Експерти у сфері децентралізації дали негативну оцінку депутатській ініціативі проведення адміністративно-територіальної реформи в межах однієї області, оскільки на рівні законодавства ще не встановлені критерії та принципи формування нових районів¹⁷.

- Бюджети переважної більшості ОТГ області дотаційні. За експертними підрахунками, за 9 місяців 2018 року серед 28 ОТГ області 22 громади отримують з державного бюджету базову дотацію, 5 перераховують

¹⁴ «Люди відчувають реалізацію реформ на місцях і бачать їх реальний результат», – Олександр Кушнір. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.gov.ua/ua/news/?id=65497>

¹⁵ Депутаты облсовета поделились своими мнениями об укрупнении районов Николаевской области. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://koblevo.news/2019/02/05/10810/>

¹⁶ Проект Закону «Про зміну меж районів Миколаївської області». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64918

¹⁷ Про спробу вирішення проблем самоврядування районного рівня в Миколаївській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?news=pro-sprobu-vyrishennya-problem-samovryaduvannya-rajonnoho-rivnya-v-mykolajivskij-oblasti>

реверсну дотацію. Найвищий рівень дотаційності у Воскресенській громаді, у якій обсяг базової дотації у загальній сумі доходів становить 35,2 %¹⁸.

- 178,9 млн грн отримали із державного бюджету ОТГ області на розвиток інфраструктури. Всього протягом 2016-2018 рр. коштом інфраструктурної субвенції в громадах було реалізовано 149 проектів. Кошти були використані на реконструкцію та оснащення соціальних об'єктів (лікарень, шкіл, дитячих садочків, будинків культури), придбання техніки (шкільних автобусів, спецтехніки для комунальних підприємств), ремонт доріг, реконструкцію вуличного освітлення, оновлення водопровідно-каналізаційної системи¹⁹.

- Громади регіону не використовують можливості, які надає інструмент співробітництва громад. За 5 років існування механізму співробітництва громад жоден з миколаївських муніципалітетів не підписав угоду про співробітництво. Громади лише двох областей в Україні – Миколаївської та Луганської – не користуються можливістю міжмуніципальної співпраці.

- 62 % голів ОТГ – самовисуванці. З 29 голів ОТГ, обраних за період з 2015 по 2018 роки, 18 були висунуті шляхом самовисування. 10 голів йшли на виборі від Блоку Петра Порошенка «Солідарність», ще 1 – від Політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» (Рис. 4).

До основних чинників, що стримують реалізацію реформи місцевого самоврядування в Одеській та Миколаївській областях, можна віднести:

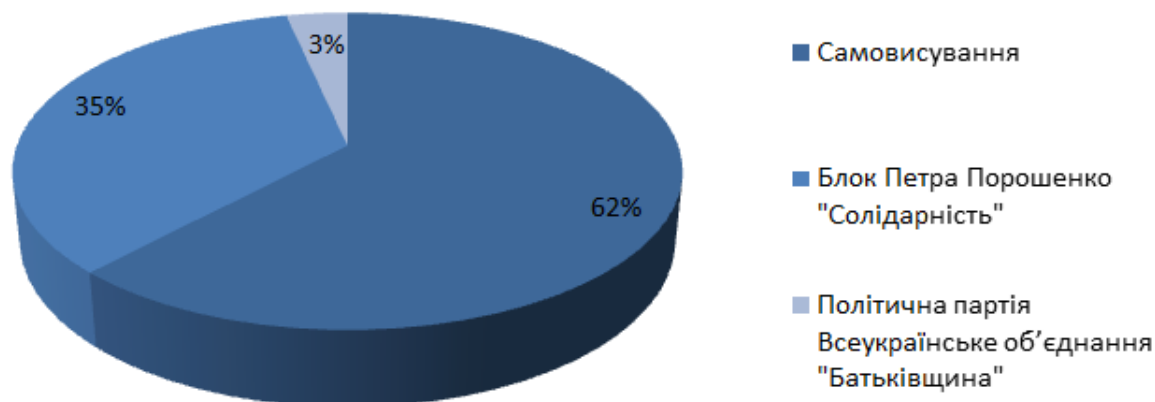
- Недостатня поінформованість місцевих рад щодо реформи.
- Низький рівень залучення місцевих рад у процес розробки першого Перспективного плану, а також до консультацій щодо визначення майбутніх конфігурацій громад у першій рік реалізації реформи.

¹⁸ Експертний аналіз бюджетів ОТГ по кожній області - результати 9 місяців. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10218>

¹⁹ ОТГ Миколаївщини реалізували 133 проекти в рамках надання інфраструктурної субвенції. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.gov.ua/ua/news/?id=44197>

Рисунок 4.

Партійна приналежність голів ОТГ Миколаївська область (станом на 1.05.2019)

- Вичікувальна позиція переважної більшості місцевих рад, які спостерігали за перебігом реформи та соціально-економічною ситуацією в перших ОТГ і при прийнятті рішень щодо об'єднання орієнтувались на результати перших ОТГ.

- Інертність місцевих еліт, неготовність до втрати повноважень.

- Низький рівень довіри населення до реформаторських ініціатив Уряду та спротив реформі.

- Побоювання населення щодо закриття освітніх та медичних установ після об'єднання.

- Поганий стан доріг між населеними пунктами.

- Поліетнічність південних районів Одеської області. Об'єднання населених пунктів із компактним розселенням етнічних меншин – болгар, молдован, гагаузів – може спричинити міжетнічне напруження, особливо при розподілі бюджетних коштів під проекти в населених пунктах ОТГ.

- Недостатня робота обласної та районних державних адміністрацій щодо роз'яснення реформи та консультацій з громадами щодо формування ОТГ.

ВИСНОВКИ

Низький рівень включення громад Одеської та Миколаївської областей у реформу обумовлений інертністю голів місцевого самоврядування, впливом обласних та народних депутатів на громади, незадовільною роботою місцевих органів виконавчої влади щодо впровадження реформи.

Чутливим питанням є проведення муніципальної консолідації в південних районах Одеської області, де компактно проживають представники етнічних меншин: болгар, молдован, гагаузів. Побоювання поліетнічних громад щодо зниження якості послуг, закриття соціальних установ, а також політизація реформи з боку політичних партій, народних і обласних депутатів є основними причинами спротиву укрупненню громад. Відтак у разі проведення об'єднання в районі за адміністративного етапу реформи вкрай важливим є встановлення на рівні нормативно-правових актів місцевих органів (статуту, положень) справедливих механізмів розподілу бюджетних коштів під проєкти між всіма населеними пунктами поліетнічної ОТГ. Доцільною є також розробка ефективної та інклюзивної системи прийняття рішень в ОТГ, яка дозволяє врахувати інтереси та потреби кожного населеного пункту.

В Одеській області складною залишається ситуація з ухваленням перспективного плану, що покриває 100 % територій області. Питання розробки нових редакцій перспективних планів набуває особливої актуальності в контексті переходу до адміністративного етапу реформи. В Миколаївській області ситуація з перспективним планом є кращою.

Урядові плани щодо укрупнення районів також не знаходять широкої підтримки серед громад та регіональних органів влади Одеської та Миколаївської областей. При проведенні другого етапу реформи місцевого самоврядування особливої уваги потребує комунікація реформи. Громади об'єднувались не за розрахунками КМУ та ОДА, а за власним баченням, користуючись добровільністю процесу об'єднання, закріпленому в законодавстві. Результатом такого підходу стало утворення малих, нечисельних за кількістю населення громад в Миколаївській області. Бюджети більшої частини ОТГ Одеської та Миколаївської областей є такими, що залежать від дотацій з державного бюджету.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Враховуючи вищезазначені проблеми, які стримують процес впровадження реформи місцевого самоврядування в Одеській та Миколаївській областях, видається доцільним рекомендувати:

1. Міністерству регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України:
 - при переході на адміністративний етап реформування адміністративно-територіального устрою, для зниження соціального напруження та мінімізації спротиву реформі в областях, забезпечити широкі консультації з основними суб'єктами процесу реформи та зацікавленими сторонами;
 - розробити за участі експертів та асоціацій органів місцевого самоврядування чіткі критерії та засади, за якими буде проведено адміністративне укрупнення громад та районів;
 - стимулювати розвиток співробітництва громад, насамперед в поліетнічних районах, через надання експертної, юридичної допомоги, а також через фінансові інструменти стимулювання (Державний фонд регіонального розвитку, субвенції на соціально-економічний розвиток та розвиток інфраструктури ОТГ);
 - розробити рекомендації для органів місцевого самоврядування ОТГ

щодо унормування у статуті територіальної громади справедливих механізмів розподілу бюджетних коштів між населеними пунктами ОТГ, системи стримувань та противаг, а також порядку щодо інклюзивної та партисипативної процедури прийняття рішень;

- запровадити систему оцінки та мотивації для посадових осіб місцевих виконавчих органів влади з метою підвищення ефективності роботи над впровадженням реформи.

2. Комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування Верховної Ради України:

- винести на розгляд законопроект № 8051 «Про засади адміністративно-територіального устрою України»;

- винести на розгляд законопроект № 9441 «Про внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (щодо перспективних планів формування територій громад Автономної Республіки Крим, областей)».

3. Кабінету Міністрів України доручити Одеській та Миколаївській обласним державним адміністраціям:

- для стимулювання процесів співробітництва громад передбачити коштом обласного бюджету запровадження обласних конкурсів проектів розвитку громад із пріоритетом підтримки проектів міжмуніципальної співпраці;

- активізувати роботу ОДА та РДА щодо обговорень та узгодження з громадами конфігурацій об'єднання.

ДОДАТОК 1.

Дата утворення (перших виборів)	Кількість ОТГ	Назва ОТГ	Район	Перелік районів, не охоплених об'єднанням
Одеська область				
25.10.2015	8	Балтська міська рада	Балтський	Ананьївський район (північ) Арцизький район (південь) Болградський район (південь) Ізмаїльський район (південь) Кодимський район (північ) Миколаївський район (північ) Ренійський район (південь) Роздільнянський район (центр) Савранський район (північ) Саратський район (південь) Тарутинський район (південь)
		Біляївська міська рада	Біляївський	
		Великомихайлівська селищна рада	Великомихайлівський	
		Красносільська сільська рада	Лиманський	
		Маразліївська сільська рада	Білгород-Дністровський	
		Новокальчевська сільська рада	Березівський	
		Розквітівська сільська рада	Березівський	
		Тузлівська сільська рада	Татарбунарський	
11.12.2016	1	Затишанська селищна рада	Захарівський	
18.12.2016	2	Коноплянська сільська рада	Іванівський	
		Ширяївська селищна рада	Ширяївський	
30.04.2017	1	Ясківська сільська рада	Біляївський	
29.10.2017	11	Авангардівська селищна рада	Овідіопольський	
		Березівська міська рада	Березівський	
		Вилківська міська рада	Кілійський	
		Дальницька сільська рада	Овідіопольський	
		Знам'янська сільська	Іванівський	
		Куяльницька сільська рада	Подільський	
		Лиманська сільська рада	Татарбунарський	
		Маяківська сільська рада	Біляївський	
		Старокозацька сільська рада	Білгород-Дністровський	
		Цебриківська селищна рада	Великомихайлівський	
		Шабівська сільська рада	Білгород-Дністровський	
24.12.2017	2	Мологівська сільська рада	Білгород-Дністровський	
		Таїровська селищна рада	Овідіопольський	
29.04.2018	3	Любашівська селищна рада	Любашівський	
		Окнянська селищна рада	Окнянський	
		Кілійська міська рада	Кілійський	
30.06.2019	4	Великобуялицька сільська рада	Іванівський	
		Великопосківська сільська рада	Великомихайлівський	
		Визирська сільська рада	Лиманський	
		Зеленогірська селищна рада	Любашівський	
Миколаївська область				

25.10.2015	1	Куцурубська сільська рада	Очаківський
11.12.2016	5	Михайлівська (Улянівська) сільська рада	Миколаївський
		Мостівська сільська рада	Доманівський
		Олександрівська селищна рада	Вознесенський
		Прибужанівська сільська рада	Вознесенський
		Чорноморська сільська рада	Очаківський
18.12.2016	13	Баштанська міська рада	Баштанський
		Благодатненська сільська рада	Арбузинський
		Бузька сільська рада	Вознесенський
		Веселинівська селищна рада	Веселинівський
		Веснянська сільська рада	Миколаївський
		Воскресенська селищна рада	Вітовський
		Галицинівська сільська рада	Вітовський
		Доманівська селищна рада	Доманівський
		Кам'яномостівська сільська рада	Первомайський
		Коблівська сільська рада	Березанський
		Нечаянська сільська рада	Миколаївський
		Ольшанська селищна рада	Миколаївський
		Шевченківська сільська рада	Вітовський
30.04.2017	1	Дорошівська сільська рада	Вознесенський
29.10.2017	1	Новополтавська сільська рада	Новобузький
24.12.2017	7	Арбузинська селищна рада	Арбузинський
		Березанська селищна рада	Березанський
		Володимирівська сільська рада	Казанківський
		Казанківська селищна рада	Казанківський
		Прибузька сільська рада	Доманівський
		Радсадівська сільська рада	Миколаївський
		Широківська сільська рада	Снігурівський
17.08.2018	1	Вознесенська міська рада	Вознесенський
30.06.2019	12	Березнегуватська селищна рада	Березнегуватський
		Висунська сільська рада	Березнегуватський
		Вільнозапорізька сільська рада	Новобузький
		Горохівська сільська рада	Снігурівський
		Калинівська сільська рада	Сланецький
		Лоцкинська сільська рада	Баштанський
		Мигіївська сільська рада	Первомайський
		Новобузька міська рада	Новобузький
		Новомар'ївська сільська рада	Братський
		Снігурівська міська рада	Снігурівський
		Софіївська сільська рада	Новобузький
		Сухоеланецька сільська рада	Новоодеський